

Kontrolrapporten for 2018

Kontrolrapporten for 2018

Kontrol af Svanemærket og EU-Blomsten

Kontrol er en af Miljømærkning Danmarks vigtigste opgaver. Certificerede produkter og serviceydelser skal leve op til Svanemærkets og EU-Blomstens skrappe krav, og det indebærer også, at virksomhederne bruger mærkerne korrekt i deres markedsføring. Forbrugere og indkøbere må ikke blive vildledt. De skal kunne stole på mærkerne og bruge dem som pejlemærker til at træffe det miljømæssigt bedste valg.

Kontrolchef Trine Pedersen; Miljømærkning Danmark

Indhold:

Introduktion

- Hvorfor gennemfører vi kontrol?
- Hvad er kontrolrapporten?
- Opsummering af resultaterne for 2018

Regler og procedurer for kontrolarbejdet

- Hvilke regler gælder?
- Hvordan foregår kontrol og overvågning af Svanemærket og EU-Blomsten?
- Eksempler på overtrædelser

Efterkontrol og overvågning i 2018 og tidligere år

- Efterkontrollen 2018 sammenlignet med tidligere
- Markedsovervågningen 2018 sammenlignet med tidligere

Introduktion

Hvorfor gennemfører vi kontrol?

Miljømærkerne Svanemærket og EU-Blomsten er et markedsføringsredskab, der gør det enkelt for forbrugere og virksomheder at vælge blandt de miljømæssigt bedste produkter og services. Derfor skal miljømærkernes kriterier overholdes, og derfor må mærkerne ikke misbruges. Virksomheder, der har en miljømærkelicens, skal overholde reglerne for brug af deres miljømærke, og virksomheder uden licens må ikke anvende Svanemærket eller EU-Blomsten i deres markedsføring. Det er årsagen til, at Miljømærkning Danmark overvåger markedet og gennemfører løbende kontrol.

Hvad er kontrolrapporten?

Miljømærkning Danmark (MMD) udgiver en gang årligt kontrolrapporten, der er en afrapportering af det arbejde der løbende foregår med at kontrollere de to mærker. Opgaven består mere præcis i:

- kontrol af hvorvidt produkter eller services med licens overholder de krav, der er fastsat i kriterierne for den aktuelle produktgruppe
- overvågning af, hvordan mærkerne anvendes til markedsføring

Den sidstnævnte type kontrol foretager MMD dels af de virksomheder, der har opnået retten (dvs. fået licens) til at anvende et miljømærke og dels af detailhandel og andre forhandlers anvendelse af mærkerne i marketingmaterialer m.v.

Denne rapport beskriver resultaterne af kontrolarbejdet i 2018 set i forhold til resultaterne fra de foregående år sammenholdt med udviklingen i miljømærkning generelt.

Opsummering af resultaterne for 2018

Miljømærkning Danmark har i de seneste år oplevet en stor vækst i omsætningen af miljømærkede produkter, og der er flere miljømærkede produkter på hylderne end nogensinde før. Udviklingen i antallet af produkter mærket med Svanemærket og EU-Blomsten er gået fra ca. 3.500 produkter i 2007 til ca. 16.500 produkter ved udgangen af 2018. Antallet af licenser er i samme periode fordoblet, så der i dag findes ca. 940 licenser med Svanemærket og EU-Blomsten på det danske marked.

Ud af de 398 virksomheder, der havde en dansk miljømærkelicens i 2018, blev 117 kontrolleret – det svarer til 29%. Når der er listet ca. 650 virksomheder med miljømærkede produkter på www.ecolabel.dk er det fordi mange af dem har fået udstedt deres licens i et andet land og kontrolleres der.

Resultater af efterkontrollen

Fem hobbymalinger er blevet analyseret for konserveringsmidlerne methyl- og chloromethylisothiazolinon (MIT og CIT). For alle hobbymalinger var indholdet under kravet på max. 100 ppm.

Levende lys fra tre licenshavere blev brandtestet og sodtestet. Der blev ikke fundet uoverensstemmelser i forhold til krav.

Årsopgørelse for alle trykkerier og for udvalgte hoteller/konferencesteder blev kontrolleret. Der var behov for enkelte justeringer af forbrug. For bilvaskehaller er der foretaget kontrol af spildevand for udvalgte vaskehaller, der alle viste, at krav er overholdt.

Ud over kontrollen på disse udvalgte områder er der foretaget efterkontrol stikprøvevis blandt samtlige virksomheder med licens til Svanemærket og EU-Blomsten. Her blev der fundet en række mindre overtrædelser af reglerne, hvor typiske overtrædelser var at:

- mængden af en råvare var ændret, uden at virksomheden havde søgt om godkendelse af ændringen.
- en råvare allerede var anvendt i produktionen, før den var godkendt.
- årsopgørelsen af ressourceforbrug (f.eks. forbrug af kemikalier, papir og energi) for det foregående år manglede.
- nogle servicevirksomheder – fx rengøringsselskaber og vaskerier har anvendt enkelte kemikalier, som ikke var godkendt eller tilladt.
- manglende styr på procedurer og ansvar i forbindelse med miljømærkning.

Efterfølgende er alle disse mindre overtrædelser bragt i orden, og forholdene godkendt af MMD. En licenshaver valgte at opsigte licensen i forbindelse med efterkontrollen, da virksomheden ikke ønskede at foretage den årlige indberetning. Og en enkelt overtrædelse har været af en karakter, der har ført til inddragelse af licensen. Der er ikke foretaget nogle politianmeldelser i 2018 ifm. kontrollen.

I 2018 blev én enkelt licens inddraget i forbindelse med efterkontrollen. I 2017 blev ingen licenser inddraget, mens der i 2016 og 2015 blev inddraget hhv. én og to licenser i efterkontrollen.

Resultater af markedsovervågningen

I 2018 blev der fundet 38 overtrædelser i markedsovervågningen. Ingen overtrædelser var af en så alvorlig karakter, at det medførte politianmeldelse. I 2018 var der i lighed med de seneste år særlig fokus på rengøringsselskaber, og der blev fundet 15 overtrædelser, hvor Svanemærket og/eller EU-Blomsten blev brugt til generel profilering af firmaet, selv-om det kun var nogle få af de anvendte rengøringsmidler, der var miljømærket. Modsat 2017 og 2016, hvor der var mange overtrædelser i markedsføringen af brændeovne (hhv. 14 og 20), var der i 2018 kun en enkelt overtrædelse. Andelen af håndhævelser, der er relateret til servicer er steget fra 17% i 2017 til 50% i 2018.

Regler og procedurer for kontrolarbejdet

Hvilke regler gælder?

I Danmark er der en bekendtgørelse, der beskriver rammerne for arbejdet med miljømærkerne samt regler for anvendelse af mærkerne, og hvordan overtrædelser skal håndteres: Bekendtgørelse nr. 447 om det europæiske og det nordiske miljømærke offentliggjort den 23. april 2010.

For Svanemærket findes der regler fastsat af Nordisk Ministerråd, der blandt andet beskriver licenshaveres ansvar ved brug af Svanemærket: Regler for Svanemærkning af produkter 2016.

For det europæiske miljømærke, EU-Blomsten, findes der en forordning, der beskriver regler for og licenshaveres ansvar for korrekt brug af mærket: Europa Parlamentets- og Rådets Forordning (EF) Nr. 66/2010 af 25. november 2009 om EU-miljømærket (med tilhørende ændringer).

Hvordan foregår kontrollen og overvågningen af Svanemærket og EU-Blomsten?

Miljømærkning Danmarks kontrolopgaver har hjemmel i bekendtgørelsen til administration af det europæiske og det nordiske miljømærke.

§ 6. Miljømærkning Danmark har til opgave, at:

- 8) kontrollere licens- eller registreringshavers opfyldelse af de gældende kriterier og anvendelsesbetingelser, herunder inddragelse af licens eller registrering til anvendelse af det europæiske og det nordiske miljømærke.
- 9) overvåge og reagere på ulovlig anvendelse af det europæiske og det nordiske miljømærke.

Miljømærkning Danmark udfører forskellige former for kontrolarbejde:

- Kontrol i forbindelse med tildeling af licens
- Løbende kontrol af virksomheders produktion, produkter eller services
- Løbende kontrol af brugen af miljømærkerne i markedsføring

Kontrol ved tildeling af licens

Miljømærkning Danmark foretager et såkaldt kontrolbesøg i forbindelse med at virksomheden får sin licens. Formålet med dette besøg er bl.a. at sikre, at virksomheden har en form for kvalitetsstyringssystem. Systemet er med til at sikre, at virksomheden i den daglige drift overholder kravene i det pågældende kriteriesæt.

Løbende kontrol af produktion, produkter eller services

I den løbende årlige opfølgning foretages der efterkontrol, dvs. stikprøver blandt de virksomheder, der har licens. Omfanget af dette arbejde er på et niveau, der sikrer, at alle virksomheder bliver kontrolleret mindst én gang inden for den periode, deres licens gælder.

Efterkontrollen kan foretages på flere måder:

- MMD foretager et nyt kontrolbesøg hos virksomheden.
- MMD gennemgår dokumentation og produktionsspecifikationer modtaget fra virksomheden.
- MMD gennemgår opgørelser modtaget fra virksomheden eksempelvis for virksomhedens ressourceforbrug .
- MMD gennemgår på ny virksomhedens rutiner for produktion og kvalitetssikring.
- MMD indkøber og tester miljømærkede produkter - f.eks. for indhold af ikke-tilladte stoffer.

Markedsovervågning: anvendelsen af mærkerne

Miljømærkning Danmark foretager også en systematisk overvågning af anvendelsen af miljømærkerne på hjemmesider, i marketingmaterialer og i markedsføring generelt. Denne kontrol kaldes for markedsovervågning, og omfatter både licenshavere og forhandlere. Overvågningen inkluderer stikprøvekontrol af brug i tilbudsaviser m.v. I det enkelte år kan der være særlig fokus på en bestemt branche. Der kan også være særlig fokus på tidligere licenshavere, for at kontrollere, at disse virksomheder ikke uretmæssigt fortsætter med at anvende mærkerne.

Herudover tager Miljømærkning Danmark sig af henvendelser fra virksomheder og privatpersoner, som har mistanke om misbrug af miljømærkerne. F.eks. hvis der er konstateret parfumeduft i et miljømærket produkt, hvor kriterierne forbyder parfume, eller hvis produkter ikke er at finde på www.ecolabel.dk.

Eksempler på overtrædelser

Efterkontrol

Denne form for kontrol er som oftest en planlagt kontrol, hvor en medarbejder fra Miljømærkning Danmark undersøger om virksomheden og deres produkter/ser-vice overholder kravene i kriterierne. Som nævnt ovenfor kan dette foregå på en række forskellige måder.

Typiske overtrædelser af reglerne kan være at:

- producenten har udskiftet råvarer og underleverandører uden/før at dette skift er godkendt af Miljømærkning Danmark. I mange tilfælde lever produktet stadig op til kriterierne for miljømærkning, men der er også eksempler på, at produktet ikke længere lever op til kriterierne. Sådanne overtrædelser kan opdages ved besøg på virksomheden, kontrol af produktionsspecifikationer eller ved test af produktet.
- virksomheden har forsømt at foretage den løbende opgørelse over forbruget af kemikalier og råvarer, som krævet i kriterierne for services.
- virksomheden har forsømt at teste udledning af kemiske stoffer i fx spildevand.

Markedsovervågning

Denne form for kontrol består i at overvåge, om Svanemærket og EU-Blomsten anvendes korrekt i markedsføring.

Som typiske overtrædelser kan nævnes:

- anvendelse af miljømærke af en virksomhed, som ikke har licens.
- anvendelse af miljømærke til anprisning af et produkt, som endnu ikke har fået licens (men der er ansøgt).
- anvendelse af mærke i forbindelse med andre af virksomhedens produkter, som ikke har licens, eller på produkter, hvor det slet ikke er muligt at få licens.
- anvendelse af miljømærke til generel markedsføring af virksomheden og ikke kun produktet.
- anvendelse af miljømærke efter udløb af licens, når licensen ikke ønskes fornyet.

Sanktioner kan – alt efter overtrædelsens art – spænde fra en henstilling om at bringe sagen i orden til krav om at aflevere en skriftlig redegørelse og i sidste instans til inddragelse af licens. I værste tilfælde kan Miljømærkning Danmark foretage en politianmeldelse af virksomheden. Herudover kan virksomheder, der anvender Svanemærket efter licensens udløb få pålagt at betale en økonomisk kompensation, hvis størrelse er relateret til det gebyr virksomheden skulle have betalt. I tilfælde af politianmeldelse kan virksomheden tillige få tildelt en bøde af anklagemyndigheden.

Efterkontrol og overvågning i 2018 og tidligere år

Efterkontrollen 2018 sammenlignet med tidligere

I lighed med tidligere år har efterkontrollen i 2018 især fokuseret på virksomhedernes forbrug af kemikalier og ressourceforbrug.

MMD har haft særlig fokus på kontrol af kemisk tekniske producenter, hobbymaling, levende lys, tekstiler, trykkerier, hoteller/konferencesteder og bilvaskehaller. Konkret har der været tale om følgende:

- Kemisk tekniske producenter: sammenligning af godkendte recepter med blanderecepter/produktionspecifikationer og tjek af etiketter
- Hobbymaling: analyse for konserveringsmidlerne methyl- og chloro-methylisothiazolinon (MIT og CIT)
- Levende lys: brandtest og sodtest
- Tekstiler: kontrol af spildevand, kemiske produkter, fiberleverandører, pesticider i bomuld
- Trykkerier: kontrol af årsopgørelser med fokus på kemikalie- og papirforbrug
- Hoteller/konferencesteder: kontrol af ressourceforbrug (energi, vand, affald og kemiske produkter) samt hotellernes egen kontrol af miljøarbejde
- Bilvaskehaller: kontrol af spildevand for tungmetaller

Efterkontrol hos virksomheder – og udviklingen i forhold til tidligere år

Der blev i 2018 udført efterkontrol hos 117 virksomheder.

Resultaterne fra 2018 er sammenholdt med tidligere år i nedenstående skema:

Efterkontrol	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Antal virksomheder efterkontrolleret	63	93	113	134	142	163	25 **	125	113	104	117
Inddragelse af licenser	1	0	2	0	2	0	3	2	1	0	1
Inddragelse af handelsnavne*	-	-	-	-	-	-	-	15 ***	-	-	-
Politianmeldelser	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

*) Dvs. inddragelse af enkelte handelsnavne/produkter i en licens, hvor krav ikke er overholdt. Hele licensen bliver ikke inddraget, da nogle af handelsnavne overholder kravene. Denne måling er ikke foretaget før 2015.

**) 2014 var licensfornyelsesår for den store gruppe af svanemærkede services (trykkerier, hoteller og bilvaskehaller). Årsopgørelser for forbrugstal o.l. indgår som en del af fornyelsesansøgningerne, hvorfor disse services ikke har indgået i det generelle arbejde med efterkontrol i 2014. Omfanget af efterkontrollen i 2014 har været på niveau med 2012-13 når arbejdet med kontrol af fornyede tjenestelicenser medregnes.

***) I 2015 blev der inddraget i alt 15 handelsnavne i tre licenser. De tre licenser indeholdt andre handelsnavne, hvor krav var opfyldt, hvorfor kun de handelsnavne, der ikke opfyldte kriterierkrav, blev inddraget.

Fra og med 2007 er antallet af miljømærkede varer steget fra ca. 3.450 til ca. 16.500 i 2018 (eks. tonerkassetter). Ca. 650 virksomheder har licenser til disse produkter, og heraf har de 398 virksomheder fået deres licens i Danmark, og bliver kontrolleret her. Selvom antallet af produkter og licenser er steget meget, har antallet af licensinddragelser årligt ligget på samme lave niveau med mellem nul og tre inddragelser. I 2018 blev en enkelt licens inddraget i forbindelse med efterkontrollen, og en licenshaver valgte at opsiges licensen under efterkontrollen.

MIT og CIT i hobbymaling

I Svanemærkets kriterier for kontor- og hobbyartikler er der krav om, at der maksimalt må være 100 ppm af konserveringsmidlerne methyl- og chloro-methylisothiazolinon (MIT og CIT). Fem hobbymalinger blev udvalgt og sendt til analyse. Alle hobbymalinger overholdt kravet om et indhold på under 100 ppm af såvel MIT som CIT.

Test af levende lys

Levende lys fra tre licenshavere blev testet på et eksternt laboratorium. Brandtest er udført for fyrfadsls og sodtest er udført for almindelige lys. Alle lys overholdt krav iht. Svanemærkets kriterier for levende lys.

Markedsovervågningen 2018 sammenlignet med tidligere

Overvågning af produkter/virksomheder

Antallet af sager med forkert brug af miljømærkerne opsummeret pr. produktgruppe/-type:

Kategori	Antal
Rengøringselskaber*	15
Vaske- og rengøringsmidler	7
Produkter til byggeri og huse	5
Kontormaskiner og tilbehør	2
Kosmetikprodukter	2
Tekstiler	2
Vaskerier og renserier*	2
Bilvaskehaller*	1
Brændeovne	1
Trykkerier*	1
I alt	38
*Servicevirksomheder	

I 2018 blev der i alt registreret 38 overtrædelser, hvilket er et fald i forhold til 2017, hvor tallet var 48. Set over de sidste 5 år (2014-2018) er det årlige gennemsnit på 54 registreringer, dvs. 2018 ligger noget lavere end gennemsnittet. I 2018 var der i lighed med tidligere år fokus på rengøringselskaber, hvilket afspejler sig i antallet af registreringer med 15 sager. I 2017 og 2016 var der hhv. 14 og 20 overtrædelser med markedsføring af brændeovne, mens der i 2018 bare var en enkelt overtrædelse. Dette skyldes primært, at licenshavere og forhandlere har fået opdateret deres hjemmesider efter udløb af Svanelicenser. I 2018 var 50% af alle overtrædelser relateret til svanemærkede services (markeret med * i tabellen ovenfor), mens det i 2017 var på 17% og 2016 var på 29%. Stigningen skyldes primært færre overtrædelser med brændeovne i 2018 sammenlignet med 2017 og 2016.

Karakteren af overtrædelserne i 2018 er meget lig med overtrædelserne i de seneste 10-12 år. I lighed med tidligere er der flest tilfælde, hvor Svanemærket og EU-Blomsten er anvendt i markedsføringen af produkter og services, der ikke har licens til et miljømærke, fx rengøringselskaber, som profilerer sig som svanemærkede, men reelt bare anvender nogle få miljømærkede rengøringsmidler.

I 2018 var 8% af overtrædelserne relateret til licenser og licenshavere, hvilket er lidt lavere end gennemsnittet i de sidste fem år (hvor det var hhv. 16%, 8%, 24% og 14%). Af de i alt 38 overtrædelser vedrører de 35 Svanemærket, to vedrører både Svanemærket og EU-Blomsten, mens en enkelt kun vedrører EU-Blomsten. De hyppigste overtrædelser er 1) en generel profilering af virksomheden som miljømærket, når virksomheden reelt bare har enkelte miljømærkede produkter, 2) en generel profilering som miljømærket service, når der blot anvendes miljømærkede produkter i forbindelse med serviceydelsen, 3) licens er udløbet og markedsføring med et miljømærke er fortsat eller 4) produkter, for hvilke der er søgt licens el. fornyelse, og miljømærket er anvendt før licensen er tildelt eller fornyet. Hovedparten af disse produkter har efterfølgende fået tildelt licens. For alle overtrædelser er fejlene blevet rettet, så reglerne nu er overholdt.

Resultaterne fra 2018 er sammenholdt med tidligere år i nedenstående skema:

Markeds-overvågning	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Overtrædelser	36	51	59	51	72	62	48	38
Politianmeldelse	1	0	1	0	0	0	0	0

Oversigt over miljømærkede produkter

Alle svanemærkede produkter og services, der er godkendt til salg i Danmark, samt produkter og services, der har fået licens til EU-Blomsten i Danmark, kan findes på www.ecolabel.dk/da/produkter og www.ecolabel.dk/da/virksomheder/licenser. Oversigten inkluderer også produkter med EU-Blomsten, som har fået licens i andre EU lande, og som, efter Miljømærkning Danmarks oplysninger, sælges i Danmark. Dog er listen ikke komplet, når det gælder produkter, som har fået licens til EU-Blomsten i lande uden for Norden.

Miljømærkning Danmark har ansvaret for det nordiske Svanemærke og EU-Blomsten, som er Danmarks officielle miljømærker. Miljømærkerne gør det enkelt for dig at vælge blandt de miljømæssigt bedste produkter og serviceydelser. Målet med miljømærkerne er at mindske forbrugets samlede miljøbelastning. Derfor ser miljømærkerne på hele produktets rejse, og de miljøproblemer der opstår undervejs – til gavn for mennesker, miljø og jordens ressourcer. Du kan læse meget mere om Svanemærket og EU-Blomsten på www.ecolabel.dk. Her kan du finde alle de miljømærkede produkter og få gode råd om forbrug, miljø og sundhed i øvrigt. Du kan også besøge os på [facebook.com/Svanemaerket](https://www.facebook.com/Svanemaerket).